

LITERATOUR

in de klas

16 t/m 24 SEPTEMBER 2017

lesbrief voor docenten

LITERATOUR.NU

LITERATOUR

De Boekenweek voor jongeren

Literatour is de jaarlijkse feestelijke boekencampagne voor scholieren in de bovenbouw van de middelbare school. Boekhandel, bibliotheek en uitgevers slaan met de Literatour de handen ineen om jongeren te helpen bij het vinden van een boek dat bij hen past.

De Literatour toert een week lang met 25 auteurs langs 100 middelbare scholen, bekroont de mooiste literaire boeken voor jongeren met de Dioraphte Literatour Prijs én viert het boek met een speciale uitgave voor jongeren. Laat uw leerlingen kennismaken met Özcan Akyol, Mano Bouzamour en Elfie Tromp: zij schreven speciaal een verhaal in *3PAK*.

3PAK

3PAK bevat drie verschillende korte verhalen die allemaal wel iets met het alledaagse leven van scholieren te maken hebben. 'Dilemma' van Özcan Akyol gaat over het gevaar van verdenkingen op school en de keerzijde van sociale media. In 'Witte donderdag' van Mano Bouzamour vinden twee jongens een grote buit tussen de bananen in de supermarkt en in 'Zwarte flamingo' van Elfie Tromp zoeken drie scholieren zich suf in de liefde en vriendschap.

De drie verhalen in *3PAK* vormen samen de rode draad van de Literatour. U kunt ze eenvoudig inzetten in de les door ze samen te lezen, te bespreken en eventueel opdrachten te maken. Welk verhaal voor welke klas aan te bevelen is wordt verderop in deze brochure toegelicht. U vindt daar de door *Talent* van Malmberg ontwikkelde lessuggesties rondom *3PAK*. De lesopdrachten variëren van dialogisch lezen, discussiëren en beoordelen tot het schrijven van een eigen verhaal. Op de website zijn daarnaast nog enkele plusopdrachten te vinden.

BOEKHANDEL EN BIBLIOTHEEK

Iedere middelbare school krijgt begin september één gratis schoolpakket met 32 exemplaren van *3PAK*. De Literatour moedigt scholen aan samen om te werken met de boekhandel en bibliotheek. Zo kon u in mei via hen extra exemplaren van *3PAK* bestellen. Bedenk vooral samen wat u nog meer zou kunnen doen om van de Literatour een succesvolle Boekenweek voor jongeren te maken.

Tips en ideeën zijn te vinden op www.literatour.nu

TOURNEE

Tijdens de Literatour krijgen 100 scholen een of meerdere bezoeken van een schrijver. Een team van 25 enthousiaste auteurs gaat de uitdaging aan om in deze week met zoveel mogelijk jongeren in gesprek te gaan over lezen en hun beroep als auteur. De organisatie ligt in handen van De Schrijverscentrale; zij adviseert en bemiddelt bij schrijversbezoeken in Nederland. Behoort uw school tot een van de touretappes tijdens de Literatour, maak er dan een groot feest van! Ideeën om het bezoek voor te bereiden zijn te vinden op www.deschrijverscentrale.nl.

DE LITERATOUR PRESENTEERT HET TOURTEAM VAN 2017!

Deze schrijvers gaan op tournee! Volg hun avonturen op Twitter en Instagram en gebruik de hashtag #Literatour17.

ÖZCAN AKYOL, DANIËLLE BAKHUIS, KEES VAN BEIJNUM, ABDELKADER BENALI, STELLA BERGSMA, KHALID BOUDOU, MANO BOUZAMOUR, EVA BURGERS, CAJA CAZEMIER, ANNE-GINE GOEMANS, SAID EL HAJI, SANNEKE VAN HASSEL, DAAN HEERMA VAN VOSS, AUKE HULST, RAOUL DE JONG, ERNEST VAN DER KWAST, CIS MEIJER, GUSTAAF PEEK, DAVID PEFKO, GIDEON SAMSON, NATASZA TARDIO, BUDDY TEGENBOSCH, ELFIE TROMP, ARTHUR UMBGROVE, MARGJE WOODROW

LESBRIEF 3PAK VOOR KLAS 3 - 6

Özcan Akyol **DILEMMA**

OPDRACHT 1

Eerste indruk.

- A** Wat is je eerste oordeel over *Dilemma*?
- B** Wat vind je van het onderwerp waar dit verhaal over gaat?
- C** Welke vragen zou je over het verhaal willen stellen?

OPDRACHT 2

De hoofdpersoon. Leg telkens je antwoord kort uit.

- A** Hoe oud schat je Lennerd?
- B** Welke karaktertrekken heeft hij?
- C** Zijn de aanwijzingen die hij over Youssef heeft, sterk?
- D** Wat is de echte reden dat hij Youssef aangeeft?
- E** Hoe reageert de rest van de school op Lennerds actie?

OPDRACHT 3

Bespreek eerst in groepjes en daarna klassikaal de stellingen.

- A** Lennerd handelt juist: terrorisme is een groot gevaar.
- B** Door Mevrouw Dubois verliest Lennerd zijn enige vriend: ze doet niet wat ze zegt.
- C** Akyol laat in *Dilemma* zien dat Nederlanders racistisch zijn.
- D** Hij laat ook zien dat sociale media een negatieve invloed op ons hebben.

OPDRACHT 4

Kijk terug.

- A** Zijn je vragen uit opdracht 1c beantwoord?
- B** Wat is je definitieve oordeel over *Dilemma*?

PLUSOPDRACHT 1

Lees ook Zwarte flamingo.

- A** Wat is de overeenkomst tussen Lennerd en Youssef en Emma en Karim?
- B** Van wie vind je het gedrag het meest verwerpelijk?
- C** En van wie het meest aanvaardbaar?

PLUSOPDRACHT 2

Lees het krantenbericht.

- A** Leg uit dat de manier waarop het meisje uit het krantenbericht en de medeleerlingen van Lennerd sociale media gebruiken, overeenkomt.
- B** In beide gevallen treedt de politie op. Wat vind je van de verklaring die de politie in *Dilemma* geeft?
- C** En wat vind je van de verklaring die de politie in het krantenbericht geeft?

GYMNASIASTE VAST OM TWEET: 'IK PLAN EEN TERREURAANSLAG OP MIJN SCHOOL.'

Amsterdam - Een 17-jarige gymnasiaste is gisteravond door de politie aangehouden voor het versturen van meerdere dreigtweets. Ze stuurde onder andere het berichtje 'ik plan een terreuraanslag op mijn school, het stedelijk gymnasium Johan van Oldenbarnevelt te Amersfoort, aankomende vrijdag 8:30 lokaal 45' de wereld in.

Haar boodschap herhaalde ze enkele malen in reactie op andere twitteraars die haar om opheldering vroegen. Korte tijd na haar eerste berichtje, twitterde ze: 'en nu maar wachten', 'het werkt niet echt #bomaanslag' en 'dit is niet om te lachen! *proest* maar serieus wil je niet zeggen dat ik een terrorist ben, ik ben mislukt als terrorist.'

REËLE DREIGING

Ondanks de ironische aard van de uitingen, waren de berichten voor de politie genoeg reden om het meisje aan te houden. 'Ze wordt verdacht van bedreiging. Ze heeft meerdere keren een berichtje gestuurd dat ze

een bom ging plaatsen,' zegt een woordvoerder van de politie Utrecht.

'Wij vonden dat er sprake was van een reële dreiging. Ze wordt nu verhoord om erachter te komen wat precies haar bedoelingen waren met deze rare tweets. Want dit is natuurlijk een vervelende manier om je te uiten op sociale netwerken.'

Het meisje is vanmiddag rond drie uur vrijgelaten. Tegen haar wordt een proces-verbaal opgemaakt.

RESPECT

De moeder van het meisje is niet te spreken over de actie van de politie. Dat liet zij weten in het radioprogramma van Giel Beelen op 3FM. 'Ons respect voor de politie is weg. Wij moesten tot drie keer toe vragen om een legitimatie. Wij voelden ons geïntimideerd. We mochten haar niet wegbrengen naar het politiebureau en haar ook niet meer spreken.'

Inmiddels is de eerste Facebookgroep opgericht om het meisje vrij te krijgen. Bron: de Volkskrant

LESBRIEF 3PAK VOOR KLAS 5 - 6

Mano Bouzamour

WITTE DONDERDAG

OPDRACHT 1

Besprek eerst in groepjes en daarna klassikaal de stellingen.

- A** De hoofdpersonages zijn allemaal een of meerdere stereotypen.
- B** De verwijzingen naar schrijvers en boeken geven het verhaal een meerwaarde.
- C** Het eind van dit verhaal is goed gekozen.
- D** Dit verhaal is humoristisch.
- E** Dit verhaal is realistisch.

OPDRACHT 2

Mano Bouzamour houdt erg van films en muziek.

- A** Zoek op YouTube de openingsscene van *Reservoir Dogs* van Quentin Tarantino en bekijk die.
- B** Kan deze film Bouzamour geïnspireerd hebben?
- C** Zoek op YouTube *Slapend rijk* van Boef op en beluister het.
- D** Kan deze muziek Bouzamour geïnspireerd hebben?

PLUSOPDRACHT 1

Zelf citaten gebruiken.

- A** Zoek drie citaten uit boeken die jij hebt gelezen.
- B** Gebruik de citaten in een scene tussen Mohamed en David die in *Witte donderdag* staat of die als vervolg van het verhaal kan dienen.

LESBRIEF 3PAK VOOR KLAS 3 - 6

Elfie Tromp

ZWARTE FLAMINGO

OPDRACHT 1

Lezen roept vragen op.

- A** Lees p.53 tot en met p.56 tot en met 'toeval speelt een grote rol.'
- B** Noteer de vragen die tijdens het lezen bij je opkomen. Alle vragen zijn goed.
- C** Lees de volgende drie bladzijden tot en met 'En dat, dat kan ons allemaal overkomen.'
- D** Noteer weer de vragen die tijdens het lezen bij je opkomen.
- E** Lees de volgende bladzijden tot en met het kopje 'Karim' en noteer opnieuw de vragen die bij je opkomen.
- F** Lees de rest van het verhaal en noteer de vragen die bij je opkomen.

OPDRACHT 2

Kijk terug op opdracht 1.

- A** Streep vragen door die in het vervolg van het verhaal worden beantwoord.
- B** Bespreek in een groepje de vragen die overblijven: welke zijn belangrijk en welke niet zo belangrijk?
- C** Bespreek klassikaal wat de belangrijkste vragen zijn voor dit verhaal.

OPDRACHT 3

De hoofdpersonen.

- A** In wie kon je je het beste inleven: in Emma, Karim of in Ginny? Leg je antwoord uit.
- B** Vind je de personages sympathiek? Waarom wel of waarom niet?
- C** Emma en Karim vertellen elk hun verhaal. Hun stijl verschilt nogal. Beschrijf de stijl van beide personages. Geef bij je beschrijving opvallende voorbeelden.
- D** Waardoor raken Emma en Karim met elkaar bevriend?
- E** 'Op school wordt alles in hokjes gestopt,' zegt Emma op bladzijde 57. Ben je het met deze uitspraak eens?

OPDRACHT 4

Bespreek eerst in groepjes en daarna klassikaal de stellingen.

- A** Emma heeft een zware misdaad gepleegd. Het is terecht dat ze in de gevangenis zit.
- B** Karim is een slechte vriend. Het is terecht dat hij in het ziekenhuis ligt.
- C** Liefde is het belangrijkste in de wereld.
- D** De acceptatie van homoseksualiteit is nog altijd niet groot.

OPDRACHT 5

Schrijf een verhaal!

Elfie Tromp is benieuwd naar het verhaal van Ginny. Ze daagt je uit om die te verzinnen en op te schrijven! Beschrijf (een deel van) de gebeurtenissen uit het perspectief van Ginny. Je mag maximaal 1000 woorden gebruiken.

OPDRACHT 6

Verhalen beoordelen. Werk in een groepje van vier of vijf leerlingen.

- A** Je krijgt van je leraar vier of vijf verhalen, die geschreven zijn door medeleerlingen.
- B** Lees één verhaal en geef het door aan de volgende leerling uit je groepje. Ga door tot iedereen de vier of vijf verhalen gelezen heeft.
- C** Bespreek met elkaar welk verhaal jullie het beste vinden.
- D** Noteer na afloop welke criteria jullie gebruikt hebben om het beste verhaal te kiezen.

OPDRACHT 7

Werk klassikaal.

- A** Van elke groep leest één leerling het beste verhaal voor.
- B** Een andere leerling uit dezelfde groep vertelt welke criteria gebruikt zijn en waarom het voorgelezen verhaal hieraan voldoet.
- C** De klas bepaalt of er een verhaal is dat opgestuurd kan worden naar Elfie Tromp. Stuur het verhaal voor 9 oktober naar Elfie@lezen.nl. Elfie kiest het leukste/beste/origineelste verhaal uit. De winnaar krijgt:
 - Alle genomineerde boeken van de Dioraphte Literatuur Prijs
 - *Underdog* van Elfie (gesigneerd met persoonlijke opdracht)
 - Publicatie van het verhaal op *3FM Tussenuur*

OPDRACHT 8

Kijk terug.

- A** Zijn alle vragen uit opdracht 2c beantwoord?
- B** Heb je een beter beeld gekregen van de inhoud van het verhaal? Zo ja, welke opdrachten hebben je geholpen?
- C** Hebben de verhalen uit opdracht 7 je ideeën over *Zwarte flamingo* veranderd?
- D** Ben je *Zwarte flamingo* van Elfie Tromp meer gaan waarderen? Leg je antwoord uit.

PLUSDRACHTEN

Kijk op literatuur.nu voor de plusopdrachten bij *Zwarte flamingo* en meer informatie over de schrijfwedstrijd.

DOCENTENHANDLEIDING *DILEMMA*

Dilemma is voor alle klassen en niveau's in de bovenbouw geschikt. Omdat er een aantal moeilijke woorden in het verhaal voorkomen, is het verstandig om in klas 3 zelf het verhaal voor te lezen.

Als u bij dit verhaal in plaats van opdracht 1c gebruik wilt maken van 'dialogisch leren' zoals beschreven bij *Zwarte flamingo*, dan zou u het verhaal in vier delen kunnen verdelen:

Deel 1 tot en met 'Ik moest normaal doen. Punt.' (bladzijde 9);

Deel 2 tot en met 'Ik moest naar huis lopen.' (bladzijde 13);

Deel 3 tot en met 'Bullshit. Hij is helemaal geen inbreker. Jullie moeten normaal doen. Iedereen loopt maar wat te kletsen, stelletje sensatiezoekers.' (bladzijde 18);

Deel 4 tot en met het einde.

ANTWOORDEN

OPDRACHT 1

Eigen antwoord.

OPDRACHT 2

- A** Bijvoorbeeld: Lennerd zit waarschijnlijk in klas 2 of 3.
- B** Bijvoorbeeld: Lennerd leest graag, hij wordt als een nerd gezien. Hij kiest zijn eigen weg in zijn vriendschap met Youssef. Hij is best onzeker, want hij weet zich geen houding te geven tegenover Lizzy. Hij kan ook niet goed overweg met de politieke voorkeur van zijn vader.
- C** Naar de filmpjes die Youssef kijkt, kijken alle leerlingen, zegt mevrouw Dubois. Interesse in auto's is geen unieke liefhebberij. In een arcade spelen is weer erg in. De bewijzen zijn niet erg sterk.
- D** Waarschijnlijk wil hij indruk maken op Lizzy: 'Lizzy kneep, toen hun vermaak voorbij was, zachtjes in mijn onderarm en wenste me veel succes met mijn missie. Haar lippen glinsterden. Ze had mooie donkere wimpers onder blond krullend haar.'
- E** Ze zien Lennerd een beetje als held: 'Af en toe gaf iemand me een schouderklop, soms met de toevoeging dat ik een held was, alsof ze nog niet wisten dat mijn vermoedens helemaal niet klopten.'

OPDRACHT 3

Eigen antwoord.

OPDRACHT 4

Eigen antwoord.

PLUSOPDRACHT 1

- A** Alle vier vallen ze buiten de hokjes en omdat ze eenlingen zijn, zoeken ze elkaar op.
- B** Eigen antwoord.
- C** Eigen antwoord.

PLUSOPDRACHT 2

- A** Ze realiseren zich de impact niet.
- B** Eigen antwoord.
- C** Eigen antwoord.

Plusopdrachten zijn te vinden op literatuur.nu

DOCENTENHANDLEIDING WITTE DONDERDAG

Witte donderdag is vooral geschikt voor de hoogste klassen, niet omdat het verhaal zo moeilijk is, maar door het literaire spel dat Mano Bouzamour speelt.

Als u bij dit verhaal gebruik wilt maken van ‘dialogisch leren’ zoals beschreven bij *Zwarte flamingo*, dan zou u het verhaal in vier delen kunnen verdelen:

- Deel 1 tot en met ‘ondertussen pleegde David op de plee een paar telefoontjes’ (bladzijde 29);
- Deel 2 tot en met ‘Hou je aandacht even vast.’ (bladzijde 38);
- Deel 3 tot en met ‘en de bosjes bescheen op zoek naar zwalkende junkies die zich vol spuiten met heroïne.’ (bladzijde 42);
- Deel 4 tot en met het einde.

Na de bespreking van **OPDRACHT 1** zou u de leerlingen de literatuurmeter kunnen laten gebruiken, een manier om objectief vast te stellen wat de kwaliteit van een verhaal is. De literatuurmeter vindt u op de website van de Literatuur.

OPDRACHT 1 en **2** zijn discussieopdrachten. Of een antwoord erop goed of minder goed is, hangt af van de argumentatie en de bewijzen uit het verhaal die bij het antwoord gegeven worden.

PLUSOPDRACHT 1 kunt u de leerlingen laten bespreken zoals in **OPDRACHT 6** en **7** bij *Zwarte flamingo* gebeurt.

DOCENTENHANDLEIDING ZWARTE FLAMINGO

Zwarte flamingo is geschikt voor klas 3 tot en met 6. Plusopdracht 1 zal meer aanslaan bij klas 3 en 4; plusopdracht 2 meer bij klas 5 en 6. De plusopdrachten en bijbehorende leesfragmenten zijn te vinden op literatour.nu.

Een manier om korte verhalen te behandelen is het zogenaamde ‘dialogisch leren’. Bij deze aanpak gaat het erom dat leerlingen zélf vragen noteren die bij hen opkomen wanneer ze de tekst lezen/voorgelezen krijgen. Vervolgens wisselen ze deze vragen met elkaar uit, wat vanzelf leidt tot ideeën en interpretaties die u daarna eventueel klassikaal bespreekt.

EEN STAPPENPLAN:

- 1. Lees het verhaal voor en pauzeer een keer of vier. Tijdens de pauze noteren leerlingen vragen die bij hen opkomen. Alle vragen zijn goed!*
- 2. Geef de leerlingen na afloop de tijd om de vragen die zijn beantwoord door het verhaal, door te strepen.*
- 3. Laat hen met elkaar, in duo’s of in groepjes, de vragen bespreken die overblijven.*
- 4. Hierna houdt u een klassengesprek over wat de leerlingen besproken hebben. Wat waren de belangrijkste vragen in dit verhaal? Het is belangrijk in deze fase goed te luisteren, en niet te stellig zelf antwoorden te geven.*

Het uiteindelijke doel is dat leerlingen ervaren dat het nuttig en leuk is om met elkaar de leeservaring te bespreken. Het is waarschijnlijk zo dat de belangrijkste vragen waarmee de leerlingen zitten, raken aan de kern van het verhaal. De vragen die door het verhaal zelf werden beantwoord, zijn open plekken die elk verhaal bevat en die ervoor zorgen dat een lezer verder wil lezen.

Voor meer informatie over deze manier van werken en een uitgebreider stappenplan kijkt u op www.lezen.nl of zoek online naar Tanja Jansen en Marine Braaksma en ‘Literatuur leren lezen door vragen stellen’. Ook bij de andere verhalen uit *3PAK* kunt u deze manier van werken gebruiken. Bij de opdrachten vindt u een suggestie waar te pauzeren in de verhalen.

ANTWOORDEN

OPDRACHT 1-2

Eigen antwoorden.

OPDRACHT 3

- A** Eigen antwoorden.
- B** Eigen antwoorden.
- C** Bijvoorbeeld: De stijl van Emma: ze springt van heden naar verleden, ze praat als het ware tegen jou als lezer (bijvoorbeeld: de tweede alinea die begint met *Stel je voor*). Ze gebruikt beeldspraak (bijvoorbeeld: *zwarte flamingo, ze zweeft door al je organen*).
De stijl van Karim: hij gebruikt korte zinnen. Het fragment heeft de bladspiegel van een gedicht. Ook hij gebruikt beeldspraak (*als een zwarte flamingo, Er zijn rivieren buiten de oever getreden. Misschien stolt het bloed als koude haveremout*).
- D** Ze raken bevriend omdat ze door de rest van de klas uitgesloten worden. Emma als lesbiëne en Karim als homo.
- E** Eigen antwoord.

OPDRACHT 4-8

Eigen antwoorden.

PLUSOPDRACHT 1

- B** Overeenkomst is dat ze als vreemden worden beschouwd; het verschil is dat de tweeling een echte buddy krijgt.
- C** Bijvoorbeeld: In *Een* zijn de zinnen opgeknipt. Het is niet duidelijk waarom de schrijfster hiervoor gekozen heeft. In *Zwarte flamingo* past de zinsbouw goed bij de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van Karim.
- D** Eigen antwoord.

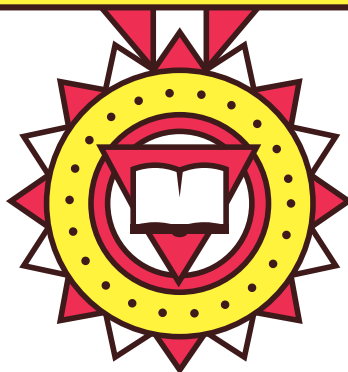
PLUSOPDRACHT 2

- E** Bijvoorbeeld: In *Een* zijn de zinnen opgeknipt. Het is niet duidelijk waarom de schrijfster hiervoor gekozen heeft. In *Zwarte flamingo* past de zinsbouw goed bij de lichamelijke en geestelijke gesteldheid van Karim.
- F** De ik in *De meisjes* spreekt de lezer niet aan. Ze beschrijft direct haar gevoelens. Een enkele keer vind je beeldspraak in *De meisjes* (bijvoorbeeld: Ze had iets van een exotische, wilde bloem die eens in de vijf jaar in een bonte kleurenexplosie bloeit); dit fragment is chronologisch verteld.
- G** Eigen antwoord.

GENOMINEERD VOOR DE DIORAPHTE LITERATOUR PRIJS 2017!

*Welk boek verdient de publieksprijs van de Dioraphte Literatour Prijs?
Breng tussen 4 en 14 september je stem uit maak kans op een rugtas met
alle genomineerde boeken!*

CATEGORIE OORSPRONKELIJK NEDERLANDSTALIG

CATEGORIE VERTAALD

*Meer informatie over de boeken én alle eerste hoofdstukken zijn te vinden op:
www.literatour.nu*

COLOFON

Redactie: Uitgeverij Malmberg, Polly den Tenter

Ontwerp: Vruchtveles

LITERATOUR.NU

De Literatour is een initiatief van Stichting CPNB en Stichting Lezen en wordt ondersteund door haar partners: Dioraphte, Fonds 21, het Nederlands Letterenfonds, Stichting Educatie en Cultuur, De Schrijverscentrale, de lesmethode Talent! van Malmberg, CJP en Stichting de Versterking.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever, Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek, Postbus 10576, 1001 EN Amsterdam.